

آگاهی سیاسی و رای آگاهانه

نویسنده:

هوشمند سفیدی

سرشناسه: سفیدی، هوشمند، ۱۳۴۴

عنوان: آگاهی سیاسی و رای آگاهانه / نویسنده هوشمند سفیدی .

مشخصات نشر: تهران: انتشارات حانون، ۱۳۹۸.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

مشخصات ظاهری: ۲۴۲ص .

موضوع: مشارکت سیاسی -- ایران

موضوع: Political participation -- Iran

شابک ۵-۴۶-۶۱۷۱-۶۲۲-۹۷۸

رده بندی کنگره: JQ۱۷۸۹

رده بندی دیویی: ۳۲۳/۰۴۲۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۷۶۳۹۹۸

آگاهی سیاسی و رای آگاهانه

ناشر: انتشارات حانون

نویسنده: هوشمند سفیدی

صحافی: حانون

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸

شابک ۵-۴۶-۶۱۷۱-۶۲۲-۹۷۸

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۶۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۱
فصل اول: آگاهی سیاسی.....	۱۵
۱-۱. مقدمه.....	۱۵
۱-۲. مفهوم لغوی و اصطلاحی آگاهی.....	۱۵
۱-۳. "آگاهی" از دیدگاه صاحب‌نظران.....	۱۹
۱-۴. ویژگی‌های آگاهی.....	۲۵
۱-۵. انواع آگاهی.....	۲۶
۱-۶. تحصیلات، سواد سیاسی، بیسوادی سیاسی.....	۳۲
۱-۷. نحوه توزیع آگاهی.....	۳۷
۱-۸. آگاهی دهی به مردم (اجتماعی کردن سیاست).....	۴۰
۱-۹. تعریف آگاهی سیاسی.....	۴۲
۱-۱۰. شاخص‌های آگاهی سیاسی.....	۴۵
۱-۱۱. تعریف آگاهی و آگاهی سیاسی.....	۴۷
۱-۱۲. یافته‌ها.....	۴۹
۱-۱۳. بحث و نتیجه‌گیری.....	۵۰
فصل دوم: فرهنگ سیاسی.....	۵۱
۲-۱. مقدمه.....	۵۱
۲-۲. مفهوم لغوی و اصطلاحی فرهنگ سیاسی.....	۵۳
۲-۳. دیدگاه صاحب‌نظران.....	۵۴
۲-۴. سطوح فرهنگ سیاسی.....	۵۸
۲-۵. انواع فرهنگ سیاسی.....	۵۹

۶۵	۲-۶. شاخص‌های فرهنگ سیاسی
۶۶	۲-۷. فرهنگ سیاسی جهانی
۶۸	۲-۸. یافته‌ها
۶۹	۲-۹. بحث و نتیجه‌گیری
۷۱	فصل سوم: مشارکت سیاسی و انتخاباتی
۷۱	۳-۱. مقدمه
۷۱	۳-۲. مفهوم لغوی و اصطلاحی مشارکت سیاسی
۷۲	۳-۳. دیدگاه صاحب‌نظران
۷۶	۳-۴. مشارکت انتخاباتی
۷۹	۳-۵. الگوهای رفتار رأی‌دهی
۸۵	۳-۶. شاخص‌های مشارکت سیاسی انتخاباتی آگاهانه
۸۶	۳-۷. یافته‌ها
۸۷	۳-۸. بحث و نتیجه‌گیری
۸۹	فصل چهارم: آگاهی سیاسی در جمهوری اسلامی ایران
۸۹	۴-۱. مقدمه
۹۰	۴-۲. وضعیت باسوادی در ایران
۹۲	۴-۳. بلوغ سیاسی و آلودگی اطلاعاتی
۹۳	۴-۴. دیدگاه صاحب‌نظران
۱۰۰	۴-۵. یافته‌ها
۱۰۱	۴-۶. بحث و نتیجه‌گیری
۱۰۳	فصل پنجم: فرهنگ سیاسی جمهوری اسلامی ایران
۱۰۳	۵-۱. مقدمه
۱۰۴	۵-۲. فرهنگ سیاسی جمهوری اسلامی ایران
۱۰۴	۵-۳. منابع و ویژگی‌های فرهنگی ایرانیان
۱۰۸	۵-۴. نوع فرهنگ سیاسی ایرانیان
۱۲۳	۵-۵. یافته‌ها
۱۲۵	۵-۶. بحث و نتیجه‌گیری
۱۲۷	فصل ششم: مشارکت سیاسی و انتخاباتی در جمهوری اسلامی ایران
۱۲۷	۶-۱. مقدمه
۱۲۷	۶-۲. دیدگاه صاحب‌نظران

۳-۶. موانع مشارکت سیاسی در ایران.....	۱۳۱
۴-۶. رفتار رأی‌دهی ایرانیان.....	۱۳۲
۵-۶. یافته‌ها.....	۱۳۵
۶-۶. بحث و نتیجه‌گیری.....	۱۳۹
فصل هفتم: رأی آگاهانه از دیدگاه صاحب‌نظران علوم سیاسی.....	۱۴۱
۱-۷. مقدمه.....	۱۴۱
۲-۷. رأی آگاهانه.....	۱۴۱
۳-۷. متغیرهای موثر بر "رأی آگاهانه".....	۱۴۳
۵-۷. رأی آگاهانه و شاخص‌های آن.....	۱۵۵
۶-۷. یافته‌ها.....	۱۵۶
۷-۷. بحث و نتیجه‌گیری.....	۱۵۸
فصل هشتم: نظریه‌ای برای رأی آگاهانه.....	۱۵۹
۱-۸. مقدمه.....	۱۵۹
۲-۸. کیفیت انتخابات.....	۱۶۰
۳-۸. سه متغیر مهم در رفتار رأی‌دهی.....	۱۶۳
۳-۸-۱. فرهنگ سیاسی.....	۱۶۳
۳-۸-۲. مشارکت سیاسی انتخاباتی.....	۱۶۳
۳-۸-۳. آگاهی سیاسی.....	۱۶۳
۴-۸. روش اجرا.....	۱۶۴
۵-۸. ابزار گردآوری داده‌ها.....	۱۶۵
۸-۶. بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌ی آماری.....	۱۷۰
۸-۷. تجزیه و تحلیل اطلاعات.....	۱۷۱
۸-۸. گردآوری داده‌ها.....	۱۷۲
۸-۹. شناسایی رفتار انتخاباتی در جمهوری اسلامی ایران.....	۱۷۲
۸-۱۰. کدگذاری باز داده‌ها.....	۱۷۲
۸-۱۱. کدگذاری محوری.....	۱۸۰
۸-۱۲. کدگذاری انتخابی (مرحله‌ی نظریه‌پردازی).....	۱۸۳
۸-۱۳. اعتبارسنجی مدل.....	۱۸۵
۸-۱۴. فرآیند پژوهش.....	۱۸۷
۸-۱۵. مقیاس اتفاق نظر.....	۱۹۱

۱۶-۸.	تجزیه و تحلیل اطلاعات.....	۱۹۱
۸-۱۷.	بررسی دیدگاه صاحب‌نظران علوم سیاسی با رویکرد کمی گرایانه.....	۱۹۶
۸-۱۸.	بحث و نتیجه‌گیری.....	۲۰۷
فصل نهم:	رای آگاهانه، پیش‌نیازها، پیامدها.....	۲۰۹
۹-۱.	مقدمه.....	۲۰۹
۹-۲.	خلاصه نوشتار.....	۲۱۱
۹-۳.	خلاصه یافته‌ها.....	۲۱۹
۹-۴.	بحث.....	۲۲۱
۹-۵.	نتیجه کلی.....	۲۲۳
منابع.....		۲۲۵

مقدمه

کتاب "آگاهی سیاسی و رأی آگاهانه" اثر بدیعی است که از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده این اثر با عنوان "اعتبارسنجی انتخابات در جمهوری اسلامی ایران" از منظر رأی آگاهانه از دیدگاه صاحب‌نظران علوم سیاسی استخراج و حاصل شده است، پایان‌نامه مذکور با راهنمایی دکتر سیدمحمد موسوی و مشورت دکتر فریبرز محرمخانی در دانشگاه پیام‌نور مرکز قزوین تدوین و دفاع شده است که جا دارد در اینجا از زحمات استادان گرانقدر تقدیر و تشکر شود.

این اثر به لحاظ فقدان کتاب مشخصی در زمینه آگاهی سیاسی از یکسو و نیز مطالعه عمیق و وسیع نویسنده در باب آگاهی و دستیابی به تعریف جامعی درباره آگاهی سیاسی از سوی دیگر، اثر ارزشمندی محسوب می‌شود. همچنین نبود کتابی در زمینه رأی آگاهانه نیز، اهمیت وجودی این کتاب را دوچندان می‌کند.

علاوه بر موارد مذکور، مرور مباحث مختلف کتاب که در نه فصل و با مطالعه منابع متعدد موجود ارائه شده است، اثری کم‌نظیر و جامع از آن به دست می‌دهد که امید می‌رود اسباب رضایت خوانندگان ارجمند را فراهم می‌سازد.

در اینجا، به نظر می‌آید مرور مطالب عمده فصول کتاب، چشم‌انداز لازم را برای خوانندگان محترم عرضه کند.

در فصل اول کتاب تحت عنوان "آگاهی سیاسی"، با توجه به ضرورت رسیدن به یک تعریف جامع و مانع از آگاهی سیاسی، ضمن بررسی منابع و آثار مختلف درخصوص آگاهی سیاسی و دستیابی به نوع‌شناسی یازده گانه از آن، و با استفاده از این مطالعه، دیدگاه صاحب‌نظران علوم سیاسی درخصوص آگاهی سیاسی بررسی شده است و در نهایت، تعریف

آگاهی سیاسی از دیدگاه نویسنده ارائه می شود و سپس شاخص های آگاهی سیاسی شامل "توجه سیاسی"، "دانش سیاسی"، "درک سیاسی" و "نگرش سیاسی" ارائه و شده است.

در فصل دوم کتاب "فرهنگ سیاسی" از این منظر مورد توجه و بررسی می شود که عنصر نخستین و ضروری آن، "آگاهی سیاسی" است، زیرا تنها آگاهی سیاسی است که می تواند زمینه کنش عاطفی و احساسی و نیز امکان قضاوت شناختی یا ایستار ارزش و ارزشیابی را فراهم می آورد.

بر این اساس، ضمن مرور دیدگاههای صاحب نظران درباره فرهنگ سیاسی و بررسی عناصر، ابعاد، سطوح، اجزا، و تعاریف، شاخص های آن شامل شاخص های شناختی، شاخص عاطفی و شاخص قضاوتی با تأکید ویژه بر دیدگاه "گابریل آلموند" و "سیدنی وربا" مورد بررسی قرار می گیرد.

در فصل سوم، مشارکت سیاسی با تأکید بر مشارکت سیاسی انتخاباتی بررسی می شود. در این فصل، تعاریف و انواع الگوهای مشارکت سیاسی بررسی می شود و دیدگاه "لستر میلبرات" و "رونالد اینگلهارت" مورد توجه بیشتر و مدلهای رفتار رأی دهی و شاخص های مشارکت سیاسی شامل مشارکت آگاهانه، تأثیرگذار، خودانگیخته، ارادی و داوطلبانه مورد توجه قرار می گیرد.

در فصل چهارم، و بر مبنای فصل نخست کتاب، آگاهی سیاسی ایرانیان و موانع و فرصت های پیش روی آنان از دیدگاه صاحب نظران علوم سیاسی مورد بررسی قرار می گیرد. براین اساس، سه ویژگی شاخص آگاهی سیاسی ایرانیان شامل سطحی و زودگذر بودن، ناکافی و محدود بودن و پویولیستی بودن مورد بررسی قرار می گیرد.

در فصل پنجم با عنوان "فرهنگ سیاسی ایرانیان" ضمن توجه گذرا به فرهنگ سیاسی ایرانیان از قبل مشروطه تاکنون، فرهنگ سیاسی در جمهوری اسلامی ایران و تحولات و ویژگی های آن بررسی می شود و با توجه به ویژگی "نوسان" و "مینوسی" عمل کردن فرهنگ سیاسی در ایران، تحول و دگرگونی آن از وضعیت تبعی به وضعیت تبعی و مشارکت

1 Political attention

2 Political knowledge

3 Political understanding

4 Political attitude

بررسی می‌شود و با توجه به نوع شناسی رونالد اینگلهارت از فرهنگ سیاسی، از منظر وی، فرهنگ سیاسی ایران در وضعیت تمایل به حرکت از وضعیت اقتدارگرایی به وضعیت دموکراتیک ارزیابی می‌شود.

در فصل ششم کتاب مشارکت سیاسی و انتخاباتی در ایران مورد توجه قرار می‌گیرد. بر این اساس، با تأکید بر فروکاستن مشارکت سیاسی در ایران به مشارکت انتخاباتی، وضعیت انواع مشارکت سیاسی از جمله نظام حزبی، نظام سندیکایی، نظام صنفی، نحوه توزیع مناصب سیاسی و آزادی‌های سیاسی مورد توجه قرار می‌گیرد و این نتیجه حاصل می‌شود که مشارکت سیاسی ایرانیان بیشتر در وضعیت فعال غیرآگاهانه قرار می‌گیرد و با موانع متعددی مواجه است و به ویژه از ضعف جامعه مدنی و حاکمیت رویکردهای توده‌ای رنج می‌برد.

در فصل هفتم کتاب با عنوان "رأی آگاهانه"، ضمن مرور دیدگاه‌های صاحب‌نظران و نیز بررسی متغیرهای مؤثر بر رأی دهی آگاهانه، شاخص‌های آن ارائه می‌شود. بر این اساس، توجه سیاسی، خودآگاهی، دانش سیاسی، درک سیاسی، داوطلبانه و ارادی بودن (تبعی نبودن)، غیر احساسی و عقلانی بودن و اندیشیده شده و آینده نگر بودن، به عنوان شاخص‌های اصلی رأی آگاهانه مطرح می‌شوند و با تأکید بر نظام آزاد حزبی، نظام رسانه‌ای آزاد، مشارکت سیاسی آزاد، گسترده و اثربخش، آگاهی سیاسی بالا، فرهنگ سیاسی مشارکتی، صنعتی شدن و توسعه سیاسی به عنوان پیش‌نیازهای رأی آگاهانه، الگوی رأی دهنده مطلوب و خردمند به عنوان الگوی مناسب برای دستیابی به رأی آگاهانه مطرح شود.

در فصل هشتم، نتایج تحقیق نویسنده برای ارائه نظریه‌ای در زمینه رأی آگاهانه شامل گفت و گو با ۱۴ صاحب‌نظر علوم سیاسی و نوشتار میدانی از آن‌ها ارائه می‌شود، محقق در این تحقیق، پس از دستیابی به شش مقوله و سی و شش گویه، نظریه خود را در زمینه رأی آگاهانه ارائه می‌کند. براساس این نظریه، آگاهی سیاسی مهمترین عنصر و نخستین عامل در نظریه رأی آگاهانه است که می‌تواند به عنوان نقطه عزیمت آن مطرح شود، پس از آن فرهنگ سیاسی مشارکتی و دموکراتیک قرار می‌گیرد و عنصر سوم در نظریه رأی آگاهانه، مشارکت سیاسی فعال است.

این عناصر محصول یک جامعه توسعه یافته یا صنعتی و دموکراتیک است که در آن به عنوان عوامل مداخله‌گر مثبت عمل می‌کنند. بنابراین رأی آگاهانه صرفاً در یک جامعه دموکراتیک مجال بروز خواهد یافت.

در نهایت، در فصل نهم، نتایج حاصل از فصول این کتاب تحت عنوان "پیش نیازها و پیامدهای رأی آگاهانه"، جمع بندی و ارائه شده است.

امید می رود این کتاب به عنوان یک اثر جامع و بدیع در زمینه آگاهی سیاسی و رأی آگاهانه علاوه بر توسعه دانش و بینش خوانندگان، به عنوان یک منبع مهم برای مطالعات دانشگاهی نیز مدنظر قرار گیرد.